

Styrket nasjonal SJØMAKT

- med forsterket
kampkraft
- med fokusert
kystforsvar



Norge er en sjønasjon – og en kyststat.
Norge må styrke sitt balanserte forsvar.
*Sjøforsvaret må tilføres flere fartøy, mer personell.
Forsvaret må styrke sin samlede kystforsvarsevne.*

Våre sjøstridskrefter må ha økt
– reaksjonsevne og mobilitet
– ildkraft og tilstedeværelse

Styrket nasjonal SJØMAKT

INNHOLD:

SIDE	01–04	DEL I: POLITISK BAKTEPPE
	01	Situasjon 2020
	02–03	Sjømakt er sikkerhetspolitikk
	04	Dagens norske sjøforsvar
SIDE	05–10	DEL II: STRATEGISK BETYDNING
	05	Sjønasjonen Norge
	06–07	Norges viktige maritime sjøfront
	08–09	Norges usikrede militære bakdør
	10	Den aktuelle trusselen
SIDE	11–16	DEL III: OPERATIVE BEHOV
	11	Kyststaten Norge
	12–13	Troverdig nasjonal sjømakt
	14–15	Tillitsvekkende nasjonalt kystforsvar
	16	Den nødvendige kursomlegging
SIDE	17–20	DEL IV: POLITISKE PRIORITERINGER
	17	Styrking 2021–
	18–19	Sterkt sjøforsvar, styrket kystforsvar
	20	Morgendagens nasjonale sjømakt

Norges offisers- og spesialistforbund (NOF) organiserer og ivaretar militært tilsatte i forsvarssektoren, inklusive å arbeide for et styrket forsvar.

NOF-notatene er ment å bidra til en opplyst og engasjert debatt om utviklingen av det norske forsvaret, med sikte på styrket forsvarsvilje og -evne.

NOF-notatene målbærer forbundets syn på de angjeldende tema, slik de fremmes i vår deltakelse i samfunnsdebatten.

Situasjon 2020

Norge som sjønasjon og småstat må føre en sikkerhetspolitikk der sjømakt og kystforsvarsevne står sentralt.

*Hvordan utfordres vår sikkerhet; hvor er vi særlig sårbare?
Har vi et sjøforsvar som er egnet til å møte utfordringene?*



NOFs hypotese er at:

Norges sikkerhet trues i størst grad i nord, der vår beste konfliktforebygging består i stabilitet ved kontroll over eget territorium.

NOFs oppfatning er at:

- Norges nasjonale forsvarsevne må styrkes.
- Forsvaret må evne å forebygge – og føre – krig.
- Sjømakt er vesentlig for en sjønasjon som vår.
- Kysten vår er verdifull – og vi må ha kontroll.
- Sjøforsvaret må forsterkes med flere fartøy.
- Norsk nordområdepolitikk må være troverdig.

Sjømakt er sikkerhetspolitikk

Norge er en sjønasjon – og kyststat – med vindu mot nord. Vi er en småstat med et enormt havterritorium og en langstrakt kystlinje. Vår sikkerhet er under press, og må sikres med en tydelig politikk – og et sterkt forsvar.

- Nordområdene er Norges nærområde, og et storpolitisk spenningsområde vi er en del av.
- Norges sikkerhet er et nasjonalt ansvar, som krevet en tydelig politikk og et sterkt forsvar.
- Sjøen er avgjørende for å forsvare Norge; sjømakt er vesentlig i norsk sikkerhetspolitikk.

Norsk sikkerhet blir utfordret

Er sikkerheten vårt truet, og; er politikken egnet til å møte utfordringene?

Norsk sikkerhet er under press; militærmakt er vesentlig for å sikre den.

Norge har ingen direkte fiender: Det er ikke sannsynlig at en fremmed makt, ei heller Russland, vil angripe oss med konvensjonelle militære midler, og for å erobre territorium. Like fullt er vår sikkerhet truet, særlig i nord. Norge kan havne i krig på grunn av vår strategiske beliggenhet.

Forsvaret skal virke i fred og krig: Vårt nasjonale forsvar – og vår alliansetilknytning – skal først og fremst forhindre krig, men det må også kunne utkjempe en krig, og komme best mulig ut av den. Forebygging består av beroligelse og avskrekking. Sikkerhetspolitikken må berolige, forsvarspolitikken balansere. Egen tilstedeværelse er vesentlig.

Norsk sikkerhetspolitikk må utfordres

Har vi en klar nok strategisk retning for utviklingen av Forsvaret?

Stortinget er ikke tydelig nok på en fast politikk – og gir ikke klare svar.

Nordområdene er et kjerneområde: Det er et sikkerhetspolitisk spenningsområde; det kan bli et militært stridsområde. Stormaktspolitikk her utfordrer norsk sikkerhetspolitikk, og en konflikt vil nærmest uunngåelig involvere Norge, politisk og militært. Vi må derfor utfordre vår sikkerhetspolitikk – og behovet for styrket nasjonalt forsvar.

Noe i nord ligger fast: Geografien er som den er: Vi er en småstat mellom stormakter – i et krevende miljø i nord. Våre interesser må ivaretas med en tydelig, nordområdeorientert sikkerhetspolitikk. Forsvarsdebatten blir ofte konjunkturdrevet: Hva truer nå, hva gjelder så? Svar: Et generisk og balansert, fleksibelt og sterkt nasjonalt forsvar.

Nasjonal forsvarsevne må styrkes

Er vår militærmakt tilstrekkelig til å forhindre eller utkjempe krig?

Vår forsvarsevne er for svak, og må styrkes i fred – også for krig.

Forsvaret vårt må styrkes: Vi kan aldri vinne en krig alene, men vi alene må ta ansvar for vår egen sikkerhet. Vi skal være forberedt på et konvensjonelt angrep; vi må være i stand til å håndtere hybrid krigføring. Vi må kunne møte trusler i alle domener – med alle våre midler. Vi må erkjenne at vi er en sjønasjon, og trenger sterk sjømakt.

Stortinget legger premissene: Det har ansvaret for at vi har et forsvar som til enhver tid svarer til de politiske og militære utfordringer. Det betinger at det først spørres «hva skal vi forsvare», og så «hva skal vi forsvare oss mot» – før svarene gis på «hvordan skal vi forsvare oss». Ett åpenbart svar er et sjøforsvar med flere fartøyer.

NOF forventer at:

- Stortinget gir regjeringa i oppdrag å sterkt framskynde arbeidet med en helhetlig framtidig sjøforsvarsstruktur – inklusive et forsterket kystforsvar – gjennom en «Sjømaktutredning». Denne legges til grunn for stortingsbehandling av en ny flåteplan og snarlig kontrahering av nye fartøyer – særlig fregatter – ved norske verft.

NOF prioriterer:

- På kort sikt (2021–24) videreføring av Kystjegerkommandoen, med nødvendig styrking for å løse dagens så vel som nye oppdrag; påbegynt bygging av ny klasse fregatter; styrking av minevåpenet; samt påbegynt anskaffelse av maritime helikoptre og reetablert kystforsvarskapasitet i Heimevernet.
- På lengre sikt (2024–28) anskaffelse av ytterligere en ny ubåt samt nye fregatter av en ny klasse som samtidig erstatter Skjold-klassen, i et antall som fastsettes ut fra ny flåteplan, som også bør sikre annen kystnær kapasitet.
- Allerede fra 2021 et forsterket utdannings-system og utøkede personellrammer.

*Se side 20 for en mer detaljert gjennomgang.
Se side 10 for en skisse av trusselsituasjonen.*

Sikkerhetspolitikk – sett fra sjøen

Formålet

med sjømakt er å bidra til størst mulig nasjonal handlefrihet, ved å sikre kontroll over norsk territorium – fra sjøen, på kysten og over land, og hindre en motstander i å utnytte samme områder.

Forutsetningen

for størst mulig nasjonal kontroll over sjøterritorium og havområder er kapable nasjonale sjøstridskrefter med evne til å sikre mottak av allierte forsterkninger når vi, i krise og krig, er av-hengig av alliert støtte.

SJØMAKT: Militærmakt er et vesentlig virkemiddel i sikkerhetspolitikken. For en maritim nasjon som Norge er sjømakt vesentlig, og alltid i samspill med landmakt og luftmakt. Sjømakten må vises både på havet og kysten.

KYSTSTAT: Norge er, militært og reelt, mest av alt en kyststat. Særlig kysten i nord er sårbar, ikke minst for fordekete hybride angrep, og en styrking av norsk sjømakt må legge vesentlig vekt på å styrke vår kystforsvarsevne.

Illustrasjonen viser, i grovt, hvordan militære midler er en del av sikkerhetspolitikken – og hvordan denne i høyeste grad har en maritim militær dimensjon.

KONFLIKTOMRÅDE: Nordområdene er Norges nærmeste sikkerhetspolitiske spenningsområde. En stormaktskonflikt kan derimot oppstå en annet sted, som i Østersjøen, men spre seg til Norskehavet, og trekke Norge inn – begge steder.

Funksjonen

til Sjøforsvaret er i siste instans å støtte landstridskreftene i pågående strid på land – der en krigvil finne sin militære slutt – inklusive med ildstøtte, troppeforflytninger og forsyninger.

Norske militære sjø- og kystforsvarselementer:



Sjømakt

Sjøforsvaret produserer sjøstridsevne; evne til å gjennomføre militære operasjoner i det maritime domenet. Dermed skapes sjømakt.

- Med sjømakt menes den militære evne et land har, og kan utøve i det maritime domenet. Sjømakt handler ikke om organisasjon, men om bruk av tilgjengelige maktmidler.
- Norge er en sjønasjon, men har begrenset sjømakt. Marinen leverer sjømakt mest av alt med ubåter, fregatter og korvetter, støttet av andre fartøyer.
- Sjøforsvaret består først og fremst av fartøyer. Fartøy kan ikke seile og tokt planlegges uten tilstrekkelig personell. Sjøforsvaret har for få fartøyer og en bemanning som ikke er tilstrekkelig robust ift. operative krav.

Kystdomene

Forsvaret opererer tradisjonelt i fem domener: land, sjø og luft; rom og cyber. Kysten er, og må behandles, som særegent stridsdomene.

- Med domene menes et avgrenset område med spesielle trekk. Militært sett brukes domene også om stridsdomene: de områder der konflikt kan oppstå og krig vil føres.
- Norge er en kyststat – med begrenset kystforsvar. På kysten møtes kapasiteter fra hele Forsvaret, og har så mange særtrekk at den bør tilnærmes som eget stridsdomene.
- Forsvaret er organisert med forsvarsgrener og andre overordnede strukturer. 'Kystforsvaret' tenkes ikke som egen forsvarsgren eller organisasjon, men summen av innsatsfaktorer fra hele Forsvaret.

Hybridkrig

Norge må være forberedt på både hybride angrep og konvensjonell krig. Kysten og installasjoner på sjøen kan være aktuelle mål.

- Med hybrid krigføring menes en kombinert bruk av regulære og irregulære virkemidler; oftest i det skjulte. Dette er ikke nytt, men har fått fornyet aktualitet, og nye virkemidler.
- Norge vil være utsatt for hybride anslag, og må forberede seg. Slike operasjoner skjer ofte i en gråson mellom det militære og ikke-militære, inklusive det kriminelle.
- Kysten vil være et attraktivt målområde for militære deler av hybride angrep. F.eks. kan en motstander komme i små, sivile båter inn i vår skjærgård, og landsette soldater uten kjennetegn.

Dagens norske sjøforsvar

Sjøforsvaret består vesentlig av Marinen og Kystvakta. KV får erstattet enkelte av sine fartøy i nær framtid; Marinen er tilført fregatter og logistikkfartøy i senere år, og gamle ubåter skal erstattes med nye i løpet av et tiår. Andre marinefartøy skal utfases – uten erstatning.

Sjøforsvarets struktur er, som for de andre forsvarsgrenene, redusert sammenlignet med under den kalde krigen. Mens Kystvakta er videreført i om lag samme omfang, er antall fartøyer i Marinen betydelig redusert. Til gjengjeld er flåten modernisert, framfor alt med en ny fregattklasse, et helt nytt logistikkfartøy og de ikke lenger like nye kystkorvettene.

Sjøforsvaret består per 2020 av disse operative elementene:

MARINEN

Ubåtvåpenet består av seks fartøyer i Ula-klassen. Stortinget har vedtatt anskaffelse av nye ubåter, men det er primo 2020 ennå ikke inngått kontrakt.

Fregattvåpenet består av fire fartøyer i Fridtjof Nansen-klassen. NH90 maritime helikoptre er en integrert del av plattformen, men operativ bruk av disse er sterkt forsinket.

Minevåpenet består av fire fartøyer; to mine-sveipere i Alta-klassen og to minejaktfartøy i Oksøy-klassen, så vel som autonome (ubemannede) systemer, først og fremst Hugin.

Logistikkvåpenet består av ett nytt multirolle logistikk- og forsyningsfartøy, KNM «Maud», og av to mindre, innleide støttefartøy i Reine-klassen.

Kystkorvettene i Skjold-klassen teller seks fartøy, som FSJ har foreslått utfaset i 2025, men som regjeringen vil videreføre til 2030. Kapasiteten er da tenkt ivaretatt med andre løsninger, inkl. NSM fra F-35.

Kystjegerkommandoen er en kampenhet med profesjonelle soldater, utrustet bl.a. med seks stridsbåter, type 90N. Endring i oppdrag, og dermed utrustning, er påbegynt.

Marinen svekkes med mindre den tilføres flere fartøy med stridsevne innenfor alle krigføringsområder, med en oppbemanning som sikrer at flere skrog er stridsklare – og seiler.

KYSTVAKTA

Kystvakta består av 15 fartøy fordelt på flere klasser: Åtte er havgående, med fire helikopter-bærende (Ytre kystvakt). Fem er kystnære fartøy (Indre kystvakt). To slepebåter ble tilført i 2020; den nye Jan Mayen-klassen innføres med tre fartøy fra 2022.

Sjøforsvaret besto ved inngangen til 2020 av i alt 4294 årsverk, hvorav 2116 vernepliktige i førstegangstjeneste. Det var 1983 offiserer, befal og konstabler, og 195 sivilt tilsatte..

Se side 16 for foreslått sjøforsvarsstruktur, og side 20 for nødvendig styrking av strukturen.

Kystvakta styrkes med tilførsel nye fartøy, til erstatning for gamle, de kommende år. Effekten av de helikopterbærende skrogene er for lav uten fullt ut funksjonerende helikoptre.

Sjønasjonen Norge

Norge er en småstat i et spent havområde, og må sikre kysten – og alliert forsterkning.

*Hvilke militære utfordringer må vi møte på sjøen?
Hvilket militært spenningsfelt må vi navigere i?*



NOFs hypotese er at:

Norge vil kunne bli trukket inn i en konflikt der Russland kan tenkes å ta kontroll over og utnytte kysten vår – vår egen hjemmebane.

NOFs oppfatning er at:

- Norges geostrategisk plassering er krevende.
- Havområdene er et potensielt konfliktområde.
- Kontroll med norsk hav og kyst er helt avgjørende.
- Kystforsvar er en fellesoperativ oppgave.
- Russland er ikke fiende, men en nabo i nord.
- Militær tilstedeværelse i nord skal berolige.

Norges viktige maritime sjøfront

Norge er en havnasjon – og en småstat. Havområdene i nord er et potensielt storpolitisk konfliktområde som krever kontinuerlig tilstedeværelse. For Norge er det maktpåliggende med størst mulig kontroll over vårt maritime domene – vår sjøfront.

- Havet er arena for militær posisjonering, der stormaktene utfordrer hverandre.
- Norskehavet er en potensiell konfliktarena, og vi må bidra med nasjonal sjømakt.
- Alliert forsterkning vil i hovedsak komme sjøveien, og sjømakt må sikre mottak.

Stormaktene møtes i nord

Er havområdene i nord en mulig framtidig krigsskueplass?

Arktis er et spenningsområde med betydelig sprengkraft.

Russlands sikkerhetsbehov utfordrer vår sikkerhet: For Russlands nordflåte og strategiske ubåter på Kola-halvøya er adgang til Norskehavet helt avgjørende. Fra områdene utenfor Nord-Norge kan russiske missiler skutt ut fra ubåter eller overflatefartøy nå mål i Europa; og fra Nord-Atlanteren kan de ramme USAs østkyst. De er Russlands joker.

USAs sikkerhetsbehov forutsetter kontroll i nord: For USA og NATO er det vesentlig å holde oppsyn med russisk maritim aktivitet. Bevegelsene til russiske fartøyer, og framfor alt de strategiske ubåtene, kartlegges kontinuerlig. Norske etterretningsplattformer bidrar sterkt til situasjonsbildet i de nordøstlige havområdene. Dét bidrar til stabilitet.

Norge ligger midt i dette spenningsområdet: Stormaktene møtes ved vår maritime sjøfront; under havoverflaten, på sjøen og i lufta. Vårt bidrag til å holde spenningsnivået nede er å ha størst mulig kontroll i egne farvann, og derved bidra til stabilitet – mellom stormaktene – og i nord. Det gjør vi særlig ved tilstedeværelse i det maritime domenet. Dét fordrer troverdig sjømakt.

Allierte vil komme sjøveien

Gir norsk kontroll over eget territorium tilstrekkelig sikkerhet?

Norge vil i krise og krig være avhengig av alliert forsterkning.

Motstandere møtes – på sjøen

NORD-ATLANTEREN: Maritim aktivitet i området mellom Norge og Nord-Amerika spilte en avgjørende rolle under andre verdenskrig, og vil kunne gjøre det igjen. Alliert sjøkontroll på havet er viktig; det samme er nasjonal evne til sjønektelse i eget farvann.

ALLIERT FORSTERKNING: Ved krise og krig vil Norge være avhengig allierte forsterkninger. Store volum materiell, inkl. etterforsyninger, vil måtte komme sjøveien. Både militære og sivile fartøyer, fra flere land, må tas i bruk for å sikre nødvendig kapasitet.

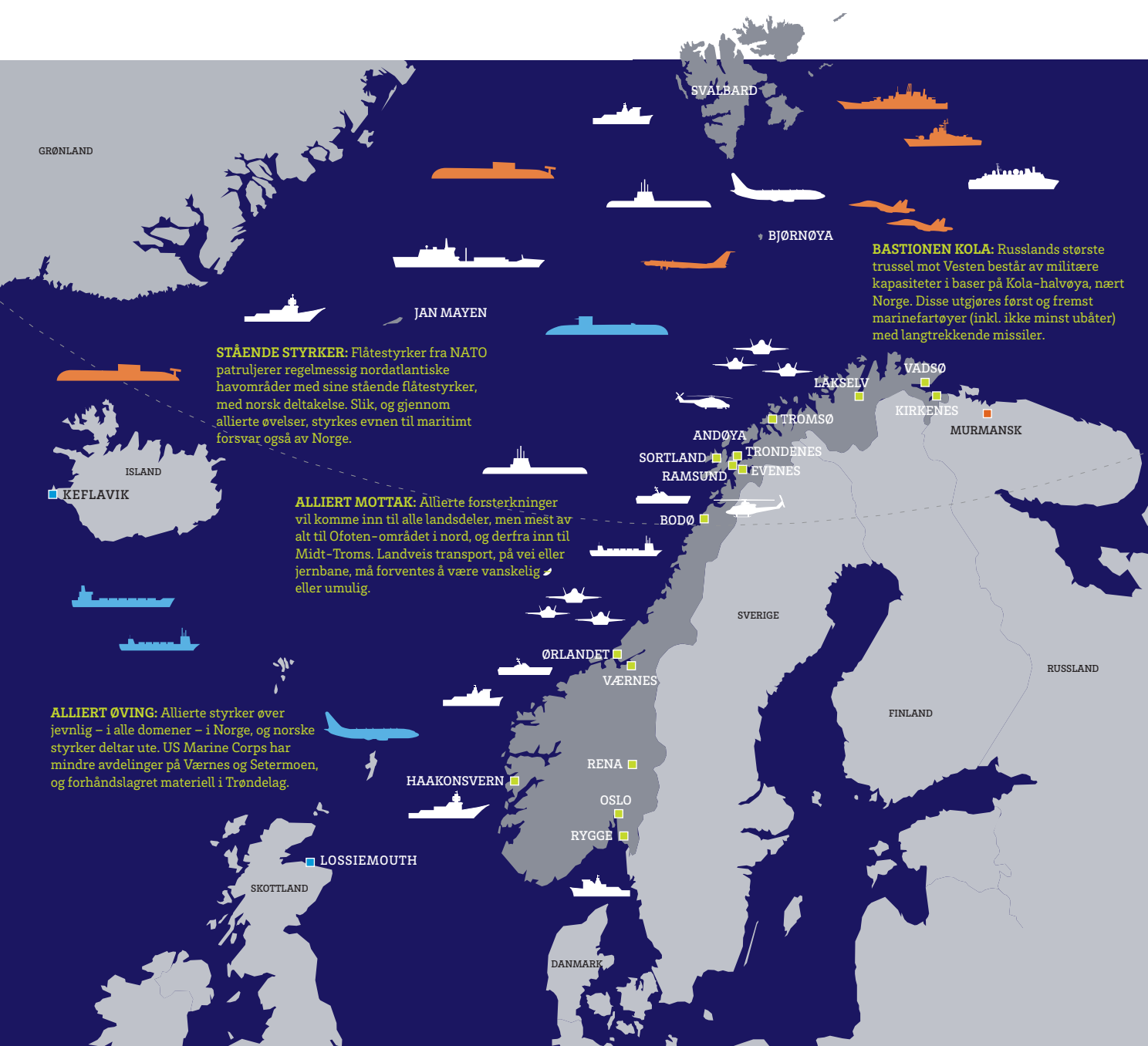
Illustrasjonen viser, som et bilde, hvordan Norge maritimt befinner seg mellom to stormakter, og hvordan vi som NATO-alliert står overfor russiske stridsmidler østfra, og er avhengig av framføring av allierte forsterkninger vestfra.

Allierte styrker vil i hovedsak komme sjøveien: Forutsetningen for alliert vilje er at vi har evne til mottak. Sjøforsvaret har hovedrollen i å sikre at forsterkninger kommer inn til kysten, og at forflytninger og forsyninger kan skje på kjøll. Norge må ha noe evne til sjøkontroll for mottak av allierte; og til sjønektelse for å hindre motstanderen i å utnytte vårt territorium.

Sjøforsvarets verdi i nord

Er havområdene i nord viktigere enn i andre deler av landet?

Arktis er et spenningsområde, og Norge må projisere sjømakt.



Sjøforsvaret har et enormt operasjonsområde: Norsk jurisdiksjon skal håndheves i sør, vest og nord, men vår maritime maktprosjeksjon er særlig rettet mot nord. Toktene går oftere dit, men Marinen dekker et stort havområde også i vest.

Kontinuerlig nærvær der er et sterkt signal – overfor våre allierte i vest og vår nabo i nordøst, og vår egen befolkning – om at Norge tar egen sikkerhet på alvor; som en synlig og forutsigbar aktør som beroliger mer enn avskrekker.

Vi må skape en troverdig terskel i alle domener: Tilstedeværende norske styrker bygger en tillitsvekkende nasjonal forsvarstærskel i Nordområdene, understøttet av alliansens samlede kampkraft.

Den allierte terskelen representerer avskrekking overfor mulige motstandere. Vår nasjonale tilstedeværelse bidrar til en balanserende beroligelse overfor Russland som nabo.

Vi har forpliktelser overfor våre allierte: Sjøforsvaret bidrar tungt i NATO-styrker, men mest har vi ansvar for eget territorium. Uten sterk nasjonal forsvarsevne, ikke minst på sjøen og kysten, vil vi ved et russisk angrep være mer en byrde enn en styrke for NATO.

Nasjonal sjømakt styrker alliert vilje til å bistå oss, og svekker motstanderens evne til å angripe oss. Slik forsterket forsvarsevne forutsetter flere havgående fartøyer og styrket maritim overvåking.

Norges sårbare militære bakdør

Norge er en småstat – og en kyststat. Kystdomenet byr på vesentlige fordeler i forsvaret av Norge, inklusive mottak av alliert forsterkning. Hvis vi ikke selv behersker kysten blir fordelene til en risiko – og døra settes på gløtt for en potensiell motstander.

- Kysten er avgjørende for norsk verdiskaping; for bosetting, samferdsel og sikkerhet.
- Kysten er militært kritisk; for å sikre alliert forsterkning og hindre fiendtlig landgang.
- Kysten er militært sårbar; uten nasjonal kontroll åpner den døra for en motstander.

Kystens militære betydning

Er kysten som sådan truet – og nødvendig å forsvare spesifikt?

Norge blir neppe hærtatt; kontroll over kysten kan være nok.

Russland blir pekt på som mulig motstander: Først og fremst anses Russland som en motstander av NATO, men derigjennom potensielt også for Norge. Russland ønsker ikke krig med Vesten, men politisk spenning gjør særlig det nordlige Norge – og ikke minst den lange kysten – militært utsatt.

Kysten er et sårbart punkt i det norske forsvarsverket: Det er dermed et attraktivt område for en fiende som vil iverksette et overraskelsesangrep – og alltid vil lete etter våre svakheter, og utnytte dem. Kysten er vårt strategiske tyngdepunkt. Svekker vi kystforsvaret, slår vi døra åpen. Den som kontrollerer kysten, kontrollerer Norge.

Åpner vi døra på kysten, stenger vi oss selv ute: Kontroll over bare små områder vil være nok til at en motstander får etablert fotfeste. Dermed etableres et politisk og militært fryktet *fait accompli*: En inntrådt kjensgjerning. Fra sitt inntatte område kan motstanderen i stor grad påvirke konflikten. Gjenerobring er alltid krevende!

Allierte må komme i land!

Er vårt alliansebaserte forsvarskonsept betryggende – eller truet?

Alliert støtte er vår sikkerhetsgaranti, og vi må sikre at den virker.

Alliert forsterkning må komme i land – på kysten. Det store volumet, av både personell og materiell, vil komme sjøveien. Styrkene må settes i land, der de skal settes inn, og da mest sannsynlig i Nord-Norge. Norge er forpliktet til å sikre mot-taket – og vi er de som er best skikket til å sikre kysten.

Dette er vår hjemmebane, som vi skal beherske, og som allierte styrker bare unntaksvis – etter årelang trening på kysten i nord – er komfortable med. Og som en motstander er enda dårligere kjent med.

Kysten er et særlig utfordrende stridsdomene: En kystzone som den arktiske norske er trolig den mest krevende arena for maritim krigføring noe sted. Kysten må – som før – utnyttes som en styrkemultiplikator; som en fordel for egne og allierte styrker (defensivt og offensivt), og som et forsvarsverk mot en motstander. Men da må bakdøra lukkes.

Kysten må først og fremst forsvares på kysten: Forsvarsmessig er Norge mest av alt en kyst, som må sikres fra alle kanter; fra sjø, land og luft. Men særlig i selve kystdomenet. Kysten er ikke lett å forsvare, men må gjøres vanskelig å innta. Et til-litsvekkende forsvar av kysten krever et styrket, fellesoperativt kystforsvar, inklusive spesialiserte kystkapasiteter.

Russisk konsept mot kysten

Hvor sannsynlig er det at Russland angriper oss – på kysten?

Trusselen er større enn før, gitt endringer i marinestrukturen.

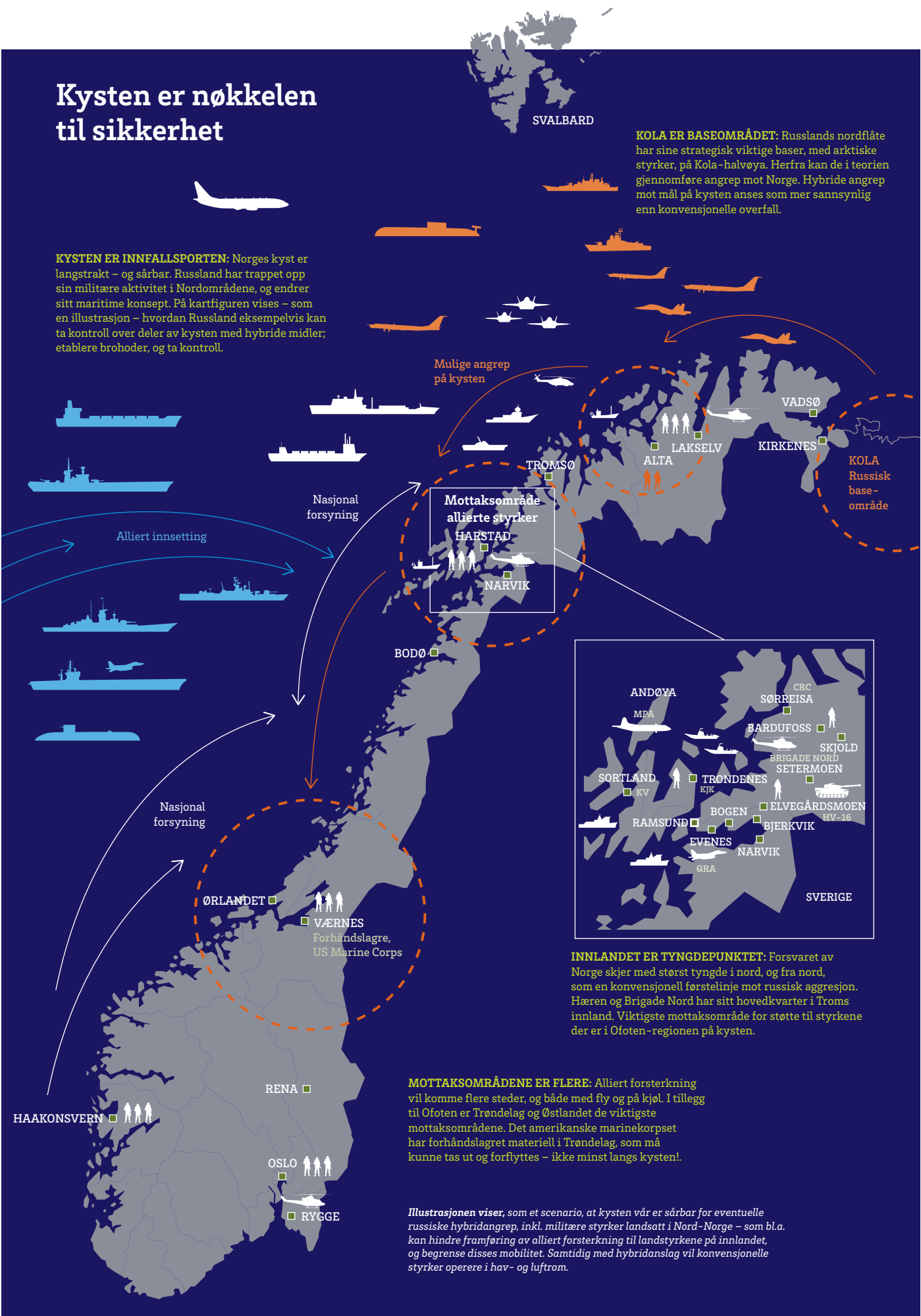
Russlands forsvarskonsept er i endring: Landet dreier sin maritime struktur mot et større antall mindre, missilbærende fartøy som er velegnet for kystnære operasjoner, og styrker sin samlede arktiske kapasitet. Russland har også vist evne og vilje til å kombinere hybride og konvensjonelle midler.

Også russiske fartøy i kystfarvann vil være vanskeligere å oppdage og bekjempe. Desto viktigere er det å ikke åpne bakdøra for dem – eller andre vi ikke har invitert. På samme måte som vi må ha nasjonal evne til kontinuerlig oversikt og kontroll over eget territorium til havs, må vi et godt varslingsystem og utrykningsklare styrker på kysten.

Kysten er nøkkelen til sikkerhet

KYSTEN ER INNFALLSPORTEN: Norges kyst er langstrakt – og sårbar. Russland har trappet opp sin militære aktivitet i Nordområdene, og endrer sitt maritime konsept. På kartfiguren vises – som en illustrasjon – hvordan Russland eksempelvis kan ta kontroll over deler av kysten med hybride midler; etablere brohoder, og ta kontroll.

KOLA ER BASEOMRÅDET: Russlands nordflåte har sine strategisk viktige baser, med arktiske styrker, på Kola-halvøya. Herfra kan de i teorien gjennomføre angrep mot Norge. Hybride angrep mot mål på kysten anses som mer sannsynlig enn konvensjonelle overfall.



Mulige angrep på kysten

Nasjonal forsyning

Alliert innsetting

Nasjonal forsyning

Mottaksområde allierte styrker
HARSTAD
NARVIK

KOLA Russisk base-område



INNLANDET ER TYNGDEPUNKTET: Forsvaret av Norge skjer med størst tyngde i nord, og fra nord, som en konvensjonell førstelinje mot russisk aggresjon. Hæren og Brigade Nord har sitt hovedkvarter i Troms innland. Viktigste mottaksområde for støtte til styrkene der er i Ofoten-regionen på kysten.

MOTTAKSOMRÅDENE ER FLERE: Alliert forsterkning vil komme flere steder, og både med fly og på kjøll. I tillegg til Ofoten er Trøndelag og Østlandet de viktigste mottaksområdene. Det amerikanske marinekorpset har forhåndslagret materiell i Trøndelag, som må kunne tas ut og forflyttes – ikke minst langs kysten!.

Illustrasjonen viser, som et scenario, at kysten vår er sårbar for eventuelle russiske hybridangrep, inkl. militære styrker landsatt i Nord-Norge – som bl.a. kan hindre framføring av alliert forsterkning til landstyrkene på innlandet, og begrense disses mobilitet. Samtidig med hybridanslag vil konvensjonelle styrker operere i hav- og luftrom.

Den aktuelle trusselen

Er vi truet, eller er vi trygge? Stormaktmotsetningene pågår, opprustningen tiltar, og spenningen i Nordområdene øker. Russland og Kina er aktive i Arktis. Risikerer vi konflikt – og krig? Konvensjonell krig eller hybridkrig?

Norge har ingen statsfiender, heller ikke Kina og Russland. E-tjenesten identifiserer begge som aktive i ulike typer etterretning overfor Norge; Russland også med påvirkningsoperasjoner rettet mot norsk offentlighet.

Russland og Kina står begge i et erklært motsetningsforhold til Vesten. Norge er en del Vesten, og alliert med de to lands definerte hovedmotstander, USA. Konflikt mellom USA (og NATO) og én av disse statene kan trekke Norge med.

Trusselen fra Russland:

Russland har en ambisiøs forsvarspolitik, med Arktis og Nordområdene som én prioritet. Russisk teknologiutvikling utfordrer Vesten bl.a. med nye og avanserte våpen, ikke minst langtrekkende presisjonsild, som er en betydelig risikofaktor også for Norge.

Russland kan komme til å angripe Norge, men knapt på grunn av bilaterale forhold; derimot for å sikre sine strategiske interesser. De er særlig knyttet til basene på Kola, og adgangen til Atlanteren derfra – gjennom norsk territorialfarvann.

Russland kan enklest angripe Norge med hybrid krigføring, med irregulære anslag eventuelt fulgt av regulære angrep. Opprettholdt amfibisk kapasitet muliggjør landsetting av små enheter på kysten.

Russland endrer flåtestrukturen, med større vekt på missilbærende fartøy for kystnære operasjoner – og bruk av sivile fartøy. Samtidig vil strategiske og konvensjonelle ubåter fortsatt ha en avgjørende plass i den russiske marinen.

Russlands politiske og militære ambisjoner – og landets militære evne – kommer oftere enn noen gang siden den kalde krigen til uttrykk i Nordområdene. Omfattende øving viser fram evne, og antyder vilje til å bruke maktmidlene.

Russlands økte satsing på og i Arktis – vist gjennom baser, avdelinger og øvelser – er en påminnelse om en politisk spenning som kan få militært uttrykk, også for Norge.

Trusselen fra Kina:

Kina har en ambisiøs stormaktspolitik, hvor også Arktis er satt på interessekartet, bl.a. gjennom et mulig samarbeid med Russland. Kinesisk teknologiutvikling brukes målrettet for å bli en supermakt i det digitale domenet, med globalt overtak.

Kina har knapt åpenbare territorielle ambisjoner i Nordområdene, men befester sin stilling som global aktør – politisk, økonomisk og militært. Kina utfordrer USA i Sør-Kina-havet. En konflikt der kan forplante seg til Nordishavet; trekke Norge med – og Kina inn.

Usikkerheten omkring Svalbard:

Mens en potensiell ressurskonflikt knyttet til områdene rundt Svalbard tidligere var en viktig del av sikkerhetspolitiske vurderinger er ikke det lenger tilfelle; Svalbard nevnes i så måte verken av E-tjenesten, i FMR eller LTP. Like fullt er Svalbard et potensielt spenningsfelt.

Øygruppen ligger strategisk til for den som vil sikre seg et militært fotfeste nord i Arktis. Desto viktigere er det med maritim overvåkning og suverenitetshevdelse der. Havområdene rundt Svalbard antas å inneholde verdifulle mineralressurser, som det kan bli større interesse for i framtida enn hva det er i dag.

Norsk suverenitet blir ikke direkte utfordret, men den hundreårige Svalbard-traktatet blir politisk testet. Uenighet om fortolkningen kan skape politiske knytter på tråden både østover og vestover.

NOF er opptatt av etterretningsbildet, men har ingen egen informasjon å bygge på, og forholder seg vesentlig til offentlige rapporter fra E-tjenesten og FFI. Det noteres, noe overraskende, at mens E-tjenesten i sin åpne vurdering fra 2020 overhodet ikke omtaler hybride operasjoner, er dette et vesentlig tema i FFIs offentlige rapport om Heimevernets utvikling, fra 2019.

Kyststaten Norge

Norge er en kyststat som trenger en troverdig sjømakt med tillitsvekkende kystforsvarsevne.

*Hvilken sjømakt er Norge best tjent med?
Hvordan kan et kystnært forsvar utvikles?*



NOFs hypotese er at:

Styrking av Sjøforsvaret med flere fartøyer – med vekt på høy mobilitet og stor ildkraft, støttet av nye miner – vil gi større sikkerhet fra havet og på kysten.

NOFs oppfatning er at:

- Norge må styrke sin sjøforsvarsevne vesentlig.
- Vi trenger flere og nye fartøyer, av flere klasser.
- Flere fartøyer bør suppleres med nye sjøminer.
- Norge må ha troverdig kystforsvarsevne.
- KJKs kystnære, operative evne må sikres.
- HV må ha tilgjengelig, trent kystkapasitet.

Troverdig nasjonal sjømakt

Norge må styrke sin forsvarsevne: Da trengs også styrket nasjonal sjømakt på havet og ved kysten.

En troverdig norsk sjømakt krever flere og mer moderne fartøyer for størst mulig kontroll over egne farvann, med evne til å ta imot alliert forsterkning.

- Havet må beherskes for å kunne holde oppsyn med vår egen maritime sjøfront.
- Sjøen er viktigste framføringsakse for allierte – og egne – styrker i krise og krig.
- Sjømakt forutsetter høy mobilitet og stor rekkevidde; reaksjonsevne og ildkraft.

Allierte må komme til nord

Er vi i stand til å ta imot massiv alliert forsterkning, og særlig i nord?

Pålagt vertslandsstøtte, militær og sivil, er for svak – fra hav til land.

Norge er forpliktet til å sikre mottak av allierte styrker: Det omfatter eskortering over hav og inn til kyst, og ilandsetting, framføring og støtte – til de aktuelle operasjonsområder. Det kan bli snakk om enorme volumer, og logistikken krever både militær og sivil transportkapasitet – og militær beskyttelse.

Norges marine er mindre enn geografien krever: Med enorme havområder kan ikke Forsvaret ha tradisjonell maritim *sjøkontroll* som strategi. I fredstid skal vi ha rimelig god kontroll over hva som skjer i sjøterritoriet. Vår maritime strategi er derfor mer konsentrert om *sjønektelse*; så langt mulig nekte en motstander å utnytte vårt farvann.

Sjøstridskreftene skal også støtte landstriden: Etter en innledende fase av en krig har Marinen støtte til landstyrkene som hovedoppgave, inklusive styrkebeskyttelse og ildstøtte, troppeforflytning og forsyninger. Maritime styrker kan påvirke pågående strid på land bl.a. ved direkte ildgivning mot fiendtlige styrker, og ved å sikre kysten.

Et framtidig forsvar for havet

NOFs vurdering av framtidige havgående sjømilitære kapasitetene er som følger:



Ubåtvåpenet

Norge har vedtatt å bestille fire nye ubåter til erstatning for dagens Ula-klasse. FSJ anbefaler å anskaffe fem. Nye ubåter forutsettes av FSJ innfaset etter 2028.

NOF anser ubåtvåpenet som helt sentralt for forsvaret av Norge. Ubåter har stor mobilitet og betydelig ildkraft – og binder, med den usikkerhet de skaper, opp kapasitet hos en motstander. Norge burde hatt seks ubåter, men kan klare seg med fem, som i sum gir god operativ evne, og utnyttning av ressursene. En forutsetning er da at fregattenes anti-ubåtkapasitet – med fullverdig, integrert helikopterfunksjon – faktisk kommer på plass.



Minevåpenet

Norge har fire mineryddefartøy: to minesveipere i Alta-klassen og to minejaktfartøy i Oksøy-klassen. FSJ anbefaler fem enheter, med økt vekt på autonome systemer.

NOF anser egne sjøminer som et verdifullt, og primært defensivt, strukturelement for en småstat som Norge, med store havområder og en sårbar kyst, og avhengighet av sjøveis mottak av allierte styrker. Norge bør derfor styrke sin sjøminekapasitet både fra egne fartøyer (bemannede og ubemannede), bruk av innleide fartøy samt fly, og med flere moderne miner. Minedykkerkommandoen må videreføres for å uskadeliggjøre miner.



Utdanningssystemet

Sjøforsvarets offiserer utdannes ved Sjøkrigsskolen. Denne, og Forsvarets øvrige utdanningsinstitusjoner, er viktige for å bygge profesjonskultur og militær identitet.

NOF anser et sterkt utdanningssystem som forvalter kultur og fremmer holdninger, er avgjørende for å sikre Sjøforsvaret kompetent og motivert personell. Behovet for en robust bemannet freds- så vel som krigsorganisasjon må være dimensjonerende for utdanningens form, lengde og innhold. Utdanningssystemet må sikre forutsigbarhet for fartøyer og avdelinger – og for personellet.



Fregattvåpenet

Norge har fire gjenværende fregatter i Fridtjof Nansen-klassen. FSJ anbefaler å anskaffe inntil fire nye. Nye fregatter vil mest sannsynlig først kunne innføres etter 2028.

NOF anser fregattvåpenet som helt sentralt for å holde orden i egne havområder i fredstid, og for sikring av alliert mottak i krise og krig. Fregattene er multirollefartøy av stor verdi for en småstat som Norge, ikke minst for ubåtbekjempelse, med helikoptre som integrert del av plattformen. Norge bør, i en samlet kost-nytte-vurdering, anskaffe minst to nye fregatter av ny type, som kan operere både ute på havet og inn mot kysten.



Logistikkvåpenet

Norge har et helt nytt logistikkfartøy, KNM «Maud», og to tilførte kystvakt-fartøy. FSJ anbefaler at «Maud» støttes av to mindre logistikk- og støtte-fartøy.

NOF anser logistikk-støtte som helt avgjørende for enhver militær operasjon, så også på sjøen. Med KNM «Maud» har Marinen fått en kapasitet Forsvaret aldri tidligere har hatt, men med en større flåte i framtiden, inkl. flere ønskede, mindre og mer kystnære fartøy, er det behov for en alltid tilpasset logistisk understøttelse, med egne og innleide kapasiteter, inkl. sivile infrastruktur. Sivile skip er avgjørende for styrketransport (egen og alliert) og forsyninger (militære og sivile).



Bemanning

Sjøforsvaret er i dag bemannet med rundt 2000 militære årsverk og i underkant av 200 sivile. Av disse tjenestegjør om lag halvparten av de militært ansatte om bord i fartøyene.

I 2019 var vel 2100 vernepliktige inne til førstegangstjeneste.

NOF anser en styrket bemanning av framtidens sjøforsvar som helt avgjørende for å produsere operativ evne i tråd med Stortingets føringer og forventninger – og for å utnytte materiellinvesteringene optimalt. Forutsetningen er en robust bemanning, på land og om bord, som tar høyde også for styrkens sammensetning og ansattes helse og sivile liv.

Sjø og kyst må forsvares

Sjøen er hovedveien til Norge – og langs Norge. Vår sikkerhet avhenger av at vi kan kontrollere sjøen; fra havet, langs kysten, inn til land. Her må konflikt forebygges, her må krig om nødvendig kunne utkjempe.

Sjøforsvarets hovedfunksjon er knyttet til krigsforebyggende fredsoppdrag: Beroligelse og avskrekking; stabilitet i våre nærområder. Det innebærer framfor alt tilstedeværelse.

Sjøforsvaret, Marinen og Kystvakta, har en avgjørende fredstidsrolle i håndhevelse av norsk suverenitet og utøvelse av jurisdiksjon. Permanent nærvær i territorialfarvannet og havområdene under norsk jurisdiksjon er en forutsetning for stabilitet og sikkerhet. Det krever patruljering av marine- og kystvaktfartøy så vel som luftkapasiteter, og nærværende styrker i kystdomenet også på landsiden.

Sjødomenet, havet og kysten, er vesentlig for vår sikkerhet. Vi er avhengig av alliert forsterkning, men alliert kapasitet til å operere i våre farvann er begrenset, og Norge må selv bidra både til å ivareta suverenitet og rettigheter, og til å sikre innseilingen til og mottak av alliert styrker. Da er kontinuerlig maritim overvåking samt kystkontroll nødvendig; det samme er evne til ubåtbekjempelse.

Kystdomenet, fra sjø og land, er avgjørende for forsvaret av Norge. I krise og krig vil Sjøforsvarets hovedoppgave være å sikre kysten, og forsyningslinjene langs denne – for mottak av allierte forsterkning og forflytning av egne styrker, så vel som framføring av militære og sivile forsyninger. For styrket evne til innløpsforsvar i prioriterte fjorder vil sjøminere være et effektivt defensivt våpen.

Tillitsvekkende nasjonalt kystforsvar

Norge må sikre sin egen kyst:
Da trengs styrket nasjonal kystforsvarsevne.

Et tillitsvekkende nasjonalt kystforsvar krever et modernisert konsept som tar større spesifikk høyde for kystdomenet, inklusive en styrking av den kystnære del av samlet sjøforsvarsstruktur.

- Kysten må forsvares for å kunne utnyttes til egen fordel; som vårt eget fortrinn.
- Kysten må forsvares for å forhindre en -motstander i å ta kontroll og utnytte den.
- Kysten må forsvares for å sikre mottak av allierte styrker – og egen handlefrihet.

Kysten må sikres

Har vi god nok forståelse for kystens militære betydning?

Vi må ta kysten inn i forsvarspolitikken, og styrke kystforsvarsevnen.

Kystens militære betydning kan knapt overvurderes: Det er ikke nødvendigvis i fjæra at en krig vinnes, men det kan være at den tapes der – hvis kysten ikke sikres. Kysten vil være særlig sårbar for militære deler av hybride angrep. Det kan meget vel være at det er i kystsonen de første militære deler av et slikt angrep settes inn.

Forsvaret er i det maritime domenet mest havfokusert: Kontroll over havområdene, fra sjø og luft, har vært og må være høyt prioritert – også for å sikre kysten. Men etter den kalde krigen er det spesialiserte kystforsvaret bygd ned, og kystforsvarsevnen må igjen forsterkes. Lar vi en motstander slå oss på kysten, vår egen hjemmebane, har vi bommet.

Sjøforsvaret må forsterke sitt kystfokus, uten at det svekker kontrollen på havet. Sjøkontroll, med kontinuerlig overvåking av havterritoriet, er en forutsetning også for forsvar av kysten. Følgelig er både ubåter og fregatter – og maritime patruljefly – en framskutt kystforsvarskapasitet, enten de opererer i Atlanteren eller Andsfjorden! Vårt nasjonale sjøforsvar må derfor evne å møte behov både ute på havet og inne ved kysten.

Et framtidig forsvar av kysten

NOFs vurdering av framtidige kystspesifikke, sjømilitære kapasiteter er som følger:



Kystjegerkommandoen

Kystjegerkommandoen (KJK) er vår eneste kystspesialiserte enhet. Den ble i 2016 foreslått nedlagt, men Stortinget sa nei, og FSJ foreslår nå videreføring.

NOF anser KJK som en verdifull og sentral del av den struktur som skal sikre og styrke vår framtidige, kystnære forsvarevne. KJK har en rekke verdifulle kvaliteter som det må bygges videre på, inkl. høy reaksjonsevne og stor mobilitet, relativt stor ildkraft, men begrenset utholdenhet. KJK må videreføres med dagens oppgaver, egen båtkapasitet og nødvendig ildkraft, samtidig som den løser nye og andre oppdrag, inkl. bording. KJK må styrkes bemanningsmessig for å løse utvidet, samlet oppdragsportefølje.



Maritime helikoptre

Maritime helikoptre (NH90) er anskaffet for henholdsvis fregattvåpenet og KV. FSJ anbefaler alle dedikert til fregattene, og at det anskaffes ti egne maskiner for KV.

NOF anser dedikerte helikoptre til KV som vesentlig for å utnytte styrken, og for å løse krevende oppdrag til sjøs. NH90 har vist seg krevende å få i full operativ drift, og det er avgjørende at fregattene kan seile med tiltenkt helikopterkapasitet. Ved anskaffelse av et nytt maritimt helikopter til KV må det velges hyllevarer: En maskin som er ferdig utviklet og vel prøvd; med relativt lav anskaffelseskostnad og lavest mulig driftskostnad.



Kystheimevernskapasitet

Sjøheimevernet (SHV) ble nedlagt i 2016, etter anbefaling fra FSJ. Det er ikke foreslått noen konkretisert utvikling av en ny, kystspesifikk kapasitet i Heimevernet.

NOF anser Heimevernets funksjon i forsvaret av Norges som vesentlig, også på kysten. Forsvaret har behov for å styrke evnen til å sikre objekter med sjøfront, så vel som kapasiteten til å sikre mottak av allierte styrker – og samhandling med egne styrker, både fra Hæren og Marinen (KJK). Det må derfor sikres at HV har nødvendig relevant kompetanse og kapasitet flere steder på kysten, og framfor alt i nord.



Kystvakta

Kystvakta (KV) styrkes i 2020 med to nye fartøy, og tre nye i Jan Mayen-klassen i 2022. FSJ anbefaler en struktur med 17 fartøy, hvorav fire helikopterbærende.

NOF anser KV som Forsvarets basiskapasitet for kystsikkerhet i fredstid. KV har primært fredstidsoppdrag, med en viktig funksjon som forvalter og forsvarer av norsk jurisdiksjon, samt for havforvaltning og sjøsikkerhet. De helikopterbærende fartøyene må, i tråd med FSJs anbefaling, tilføres egne – militære og maritime – helikoptre. KVs rolle i krise og krig må vurderes som del av en samlet tilnærming til framtidig kystforsvarsevne.



Kystkorvettene

Kystkorvettene (Skjold-klassen) av FSJ anbefalt videreført til rundt 2025, av regjeringa foreslått forlenget til rundt 2030. Det foreligger ingen forslag om å erstatte de seks korvettene med nye overflatefartøy.

tene med nye overflatefartøy.

NOF anser kystkorvetter som en hensiktsmessig plattform for sitt formål og sin tid, etter nedlegging av Kystartilleriet. Plattformen har fortsatt fortrinn i en kystforsvarsrolle, men Skjold-klassen er beheftet med alvorlige HMS-utfordringer, og bør derfor ikke videreføres lenger enn høyst nødvendig. Skjold-klassen må erstattes i sin kystforsvarsrolle av andre kystnære, reaksjonssterke kapasiteter med stor ildkraft. Skjold-klassen må erstattes i sin kystforsvarsrolle av andre kystnære kapasiteter. Hvilke disse skal være må framkomme som følge av en nødvendig sjømaktutredning, hvor forsvar av kysten må være ett spesifikt fokusområde. Forutsetningen må være et antall fartøy som kan utnytte, sikre og forsvare kysten på en hensiktsmessig måte, og som har stor mobilitet og ildkraft av slike.

Spesialstyrker

Forsvarets spesialstyrker (FS) – med Marinejegerkommandoen (MJK) og Forsvarets spesialkommando (FSK) – er også en del av dette bildet. Begge brukes for operasjoner på sjøen og kysten. Informasjon om disse er i hovedsak gradert, og de omtales derfor ikke nærmere her.



Kartet viser havområder og forvaltningssoner, i tillegg til nasjonalt sjøterritorium langs kysten, som Norge har et ansvar for; inkl. for ressursforvaltning, som vesentlig utføres ved hjelp av Kystvakta og maritime patruljefly.

Verdiene må forsvares

Forsvaret er til for å forsvare norske verdier; materielle og immaterielle. Sjøforsvaret skal bidra til å forsvare vårt territorium og våre rettigheter

Norge er et lite land – på land. Norge er en stormakt – på havet. Vårt sjøterritorium løper langs kysten, og er i seg selv krevende. Ut over dette har vi jurisdiksjon over store havområder, og ikke minst: Suverenitet over Svalbard.

Kartet viser operasjonsområdet Sjøforsvaret skal håndtere – på hjemmebane. Vårt nasjonale sjøterritorium må kunne forsvares med militærmakt; norske interesser skal ivaretas med politimyndighet. Internasjonalt regelverk i havområder underlagt norsk jurisdiksjon skal håndheves – og vår suverenitet over Svalbard hevdes.

Den nødvendige kursomlegging

Sjøforsvaret er de senere år styrket med nye skrog; fregatter og logistikkfartøy. Deler av det kystnære forsvaret er derimot avviklet. Framover må Marinen tilføres flere fartøy, samtidig som Forsvarets samlede kystforsvaresevne må forsterkes. Anskaffelse av nye skrog må framskyndes.

Stortingets forsvarspolitiske rolle:

Stortinget vedtar de store linjer og økonomiske rammer. Nasjonalforsamlingen beslutter også plattformvalg og strukturutvikling på avdelingsnivå. Forsvarssjefen anbefaler på militært grunnlag; Stortinget må beslutte på politisk grunnlag.

NOF mener Stortinget bør forholde seg til hva Norge faktisk trenger av militærmakt for at Forsvarets skal løse de oppgaver det får – nettopp fra nasjonalforsamlingen. Nå har FSJ lagt fram et realistisk råd – ut fra militært behov.

Stortinget aksepterte ved behandling av langtidsplanen for 2017–2020 nedlegging av Sjøheimevernet og Kystradarkjeden, men stanset regjeringas forslag (etter FSJs råd) om å nedlegge Kystjegerkommandoen. Samtidig ble kystkorvettene videreført til andre løsninger blir funnet – og det ble besluttet å anskaffe fire nye ubåter.

Forsvarssjefens fagmilitære råd:

Forsvarssjefen la i oktober 2019 fram sitt fagmilitære råd (FMR), med fire alternative struktur-skisser – og med én klar anbefaling, alternativ A.

NOF anser at FSJs alternativ A er det mest svarlige utgangspunkt for de videre utvikling av Forsvaret. Det er, som FSJ understreker, det eneste som ikke innebærer åpenbare svakheter i en forsterket, fellesoperativ forsvarsstruktur.

NOF vurderer FSJs alternativ A som det beste utgangspunkt for en nødvendig styrking av Forsvaret, inkl. Sjøforsvaret. Som det framgår av dette notatet mener NOF det er nødvendig både å forsterke Marinens flåte og det mer spesifikke kystnære forsvaret. Det er derfor behov for å framskynde enkelte materiellinvesteringer – og den helt nødvendige oppbemanning også av Sjøforsvaret.

Regjeringas forslag til ny langtidsplan:

Regjeringa la i april 2020 fram sitt forslag til ny langtidsplan, i form av Prop. 62 S (2019–2020). Den bygger bl.a. på FMR, men avviker vesentlig fra de fagmilitære rådene. Ikke minst gjelder dette for Sjøforsvaret, der avklaringer og investeringer skyves på.

NOF anser at regjeringa, med en struktur under FSJs alternativ D, ikke på langt nær har tatt de sikkerhetspolitiske vurderinger og fagmilitære anbefalinger fra landets militære ledelse til følge. Sjøforsvaret forblir i overskuelig framtid et svekket ledd i forsvaret av Norge.

NOF støtter behovet for en gjennomgang av Sjøforsvarets struktur, som grunnlag for kloke prioriteringer. Dét må imidlertid ikke innebære at nødvendige avklaringer først tas rundt 2025, som fort får som konsekvens at nye løsninger først kommer inn på 2030-tallet.

NOF støtter foreslått oppgradering av fregattene, men savner signaler om hvilken retning som tenkes for styrking av fregattvåpenet. Redusert fregattkapasitet og et forsinket ubåtprosjekt vil i sum også ha en negativ effekt på nasjonal evne til anti-ubåtbekjempelse.

NOF støtter at minerydderne videreføres til nye, systemer kommer på plass, samt videreføringen av Minedykkerkommandoen. Derimot savnes planer for større bruk av sjøminer. Kystvakta styrkes, men ikke med nye maritime helikoptre, som anbefalt.

NOF savner sikkerhetspolitisk, beredskapsmessig og operativ bevissthet rundt kysten som stridsdomene. KJK skal videreføres, men med fare for redusert kystnær kapasitet når overflateoperasjoner skal prioriteres, og redusert stridsevne når tyngre våpen eventuelt forsvinner.

Styrking 2021-

Norges strategiske plassering krever militær evne til å forsvare territoriet og ivareta våre suverene rettigheter.

*Har vi et sterkt nok sjøforsvar – for å løse alle oppdrag?
Har vi sterk nok bevissthet om kystens militære verdi?*



NOFs hypotese er at:

Økt bemanning av dagens struktur og et sterkere kystforsvarsfokus – forsterket med nye fartøy – vil gi den relativt sett raskeste styrking av sjøforsvarevnen.

NOFs oppfatning er at:

- Norges beliggenhet må prege forsvarspolitikken.
- Norges nasjonale forsvare må snart forsterkes.
- Vi må evne å forsvare territorium og rettigheter.
- Sjøforsvaret må styrkes, ikke minst med personell.
- Marinen må tilføres flere fartøy for økt kampkraft.
- Kysten som stridsdomene må få forsterket fokus.

Sterkt sjøforsvar, styrket kystforsvar

Et troverdig sjøforsvar krever flere fartøyer og økt bemanning. Et tillitsvekkende kystforsvar krever en konseptuell styrking av de maritime ressursene – og felleskapasiteter – med utgangspunkt i kysten som eget stridsdomene.

- Den havgående marinen må styrkes for større operativ fleksibilitet og utholdenhet.
- Det kystnære sjøforsvaret må styrkes for bedre å utnytte kystens militære verdi.
- Den utfordrende kysten omfatter alle domener – og krever et multidomene-forsvar.

Forsvarsgrenene møtes i nord

Har vi et forsvarskonsept som godt nok ivaretar hele sjødomenet?

Vårt forsvarskonsept er alliansebasert, men ikke tilstrekkelig kystorientert.

Norge skal kunne forsvare seg fra nord til sør, vest til øst: Forsvaret må styrkes generelt, og spesielt i nord. Der er trusselen – og behovet for stabilitet – størst. Tilstedeværende styrker i nord gir signal om politisk vilje og militær evne til å holde orden i eget hus.

Ingen steder er behovet for det balanserte forsvaret tydeligere enn i nord. Ikke noen del av landet har større behov for en genuin fellesoperativ tilnærming enn kystsonen. Det krever større militær forståelse og politisk prioritet.

Forsvaret må tilpasses kysten

Har vi en reell evne til å forsvare kysten – med alle midler?

Evnen er der, men blir ikke sterk nok uten en styrket kystforsvarstruktur.

Forsvaret må også planlegges mer ut fra kysten som ståsted: Scenarier legges til grunn for planleggingen; spill ligger bak anbefalinger. Troverdigheten avhenger av forutsetningene.

Kysten må sikres fra alle domener, og av hele Forsvaret: Sjø, land og luft – rom og cyber – møtes ett sted, og det er på kysten. Én tilnærming kan da være at den dermed er godt sikret. Alternativt at kysten faller mellom alle domener, og at vi uten et kyststridskonsept på langt nær utnytter egne kystfortrinn godt nok.

Sjøforsvaret må virke hele veien, fra havet til kysten: Men kystnære installasjoner og aktiviteter sikres ikke godt nok av fregatter til havs, kampfly i lufta, eller en hær – langt unna. Kyststyrker trengs også.

Forsvarspolitikken må se helheten

Har vi en politikk som godt nok forstår, og prioriterer, sjø og kyst?

Forsvarspolitikken er nordområdefokusert, men ikke kystforstått.

Forsvaret skal, og må, være domenebalansert: Vårt sjøforsvar er, som landforsvaret, for svakt. Sjøforsvaret må også selv være balansert, med kapasiteter som evner å løse alle oppdrag – fra hav til kyst, hjemme og ute. Balansen mellom fartøyer og personell må også bedres – for økt operativitet.

Forsvarspolitikkerne må se helheten – og kysten: Forsvarsplanleggingen må i større grad ta utgangspunkt i kysten som dimensjonerende domene. Forsvarsstrukturen må hensynta kystens politiske verdi og militære betydning – for det samlede forsvar av norsk territorium, våre verdier og rettigheter.

NOF spør:

- Bør ikke kystens strategiske betydning være et utgangspunkt for tilnærmingen til framtidig forsvarsstruktur generelt og sjøforsvarsstrukturen spesielt?
- Kan vi ved anskaffelse av nye fregatter tenke enda mer multifunksjonalitet fra hav til kyst; fra ubåtbekjempelse via eskorte til kystforsvar?
- Kan vi ved ny fregattanskaffelse velge en fartøykonfigurasjon som også åpner for investeringer i flere våpenplattformer?
- Kan andre, nye fartøy – inkl. en ny fregatt-klasse – bygge på skrogdesignet til Jan Mayen-klassen, og kontraheres fra norske verft?
- Kan det være mulig å framskynde innkjøp og innfasing av sjøminere, før anskaffelse av nye mineryddersystem?
- Bør vi vurdere om særlig de helikopterbærende kystvaktfartøyene i framtida kan få styrket bevæpning og bemanning, for bruk i militær konflikt?
- Kan en styrket kystnær forsvarsevne utvikles med utgangspunkt i en forsterket kystjegerkommando, i tettere samvirke med landstyrker?

Nasjonal suverenitet, styrket sjøkontroll

ALLE DOMENER: Hele Forsvaret bidrar, i alle domener, til sjøkontroll og kystsikkerhet, og dermed til nasjonal suverenitet i det maritime domenet. Sjøforsvaret – og andre deler av Forsvaret, og i samvirke med allierte – bruker en rekke plattformer for å løse denne krevende oppgaven. Mest av alt løses oppgavene av Sjøforsvaret og Luftforsvaret, samt E-tjenesten.

EGET DOMENE: Hele Forsvaret bidrar til å sikre kysten, fra alle domener. Samtidig er kysten så spesiell – og så krevende å forsvare og utnytte – at den i realiteten er et eget domene. Kysten bør derfor tilnærmes som et spesifikt stridsdomene, med et genuint multi-domeneforsvar, samtidig som det er behov for spesialiserte, dedikerte kystkapasiteter

Maritime patruljefly (P-8) bidrar til overvåking og ubåtbekjempelse.



E-tjenesten bidrar til situasjonsbildet fra flere sensorer.



Satellitter brukes for å samle data bl.a. om militær og sivil sjøtrafikk

Kampfly (F-35) bidrar særlig med måldata og ildstøtte.



Kystvaktfartøyene støtter andre kapasiteter, bl.a. sikring av kysten.



Kystvakthelikoptre (p.t. NH90) brukes til overvåking og redning



Hærhelikoptre (f.eks. Black Hawk) brukes bl.a. til troppeinnsetting.



Kystkorvettene (nye etter Skjold) bidrar med kystnær ildkraft.



Stridsbåtene (90N) brukes for mobilitet særlig av KJK.



Fregattene (dagens og nye) brukes til å sikre hav og seilingsleder.



Fregatthelikoptre (NH90) bidrar særlig med ubåtjakt og -bekjempelse.



Minevåpenet (dagens og fornyet) rydder og legger sjøminer.



Ubåtene er en vesentlig strategisk ressurs, for overvåking, etterretning og bekjempelse.



Logistikkvåpenet bidrar til livsviktig operativ logistikk.



Hæren bidrar med mobile styrker til kystforsvar ved behov.



ØRLANDET VERNES



Spesialstyrker kan brukes på kysten, mot installasjoner til havs og fartøyer på sjøen.



HAAKONSVERN

OSLO

LUTVANN

RYGGE

Illustrasjonen viser, som en oversikt, hvilke kapasiteter Forsvaret har – og bør forsterkes, inkl. med nytt materiell, de kommende år. Oversikten viser plattformer, og ikke avdelinger, og er ikke fullstendig. Kystradarkjeden er vedtatt avvirket, er under utfasing, og ikke tatt med her. Alliert samarbeid, bl.a. på etterretning og overvåking, er en annen del av dette bildet.



Morgendagens nasjonale sjømakt

Forsvarssjefen anbefaler, regjeringen foreslår – og Stortinget bestemmer. Mange faktorer spiller inn i forsvarsplanleggingen. Økonomi vil alltid veie tungt, men rikets sikkerhet og innbyggernes trygghet må veie tyngst; og våre nasjonale behov må være avgjørende.

NOF ønsker å delta i den offentlige debatten om Forsvarets utvikling og struktur. Vi har ikke alle (graderte) inngangsverdier som ligger bak modellering av og forslag til komplette strukturer, men vi har medlemmer med utstrakt kompetanse – og vi har synspunkter både på hva Norge og Forsvaret trenger, i stort.

NOF prioriterer:

På kort sikt (2021–2024)

■ **Kystjegerkommandoen:** KJK videreføres som stående, spesialisert kystnær kampavdeling i nord. KJK forsterkes for også å kunne ivareta Marinens behov for bordingskapasitet, og sikres fortsatt og forbedret mobilitet, bl.a. med egen båtkapasitet og tilgang på helikopterkapasitet, og fortsatt kampkraft gjennom bibeholdt eller tilført bevæpning.

■ **Minevåpenet:** Marinen viderefører dagens fire minesveipere, og tilføres nye plattformer og autonome systemer for styrket evne til å finne og fjerne miner, samtidig som kapasiteten til å legge ut sjøminer bør styrkes. Marinen bør tilføres et større antall *sjøminer* av ulike typer, som et primært defensivt våpen både i havområder og kystnære områder; for å sinke fremmede fartøy, og for å sikre egne og allierte styrker.

■ **Kystkorvetter:** Marinen viderefører dagens Skjold-klasse kystkorvetter så lenge som nødvendig, i påvente av en raskt avklart erstatning for å fylle videreførte og nye kapasitetsbehov når korvettene tas ut av tjeneste..

■ **Kystvakta:** KVMå ha egne, funksjonsdyktige *maritime helikoptre* som en integrert del av strukturen.

■ **Heimevernet:** HV utvikler en fornyet og forsterket kapasitet for å bidra til den kystnære forsvarsevnen, primært gjennom sine innsatsstyrker, men også i områdestrukturen.

■ **Sjøforsvarets utdanningsystem** styrkes for å sikre bemanning av en forsterket struktur, med større inntak til skolesystemet og med en nødvendig økt personellramme.

På lengre sikt (2021–2028+)

■ **Ubåtvåpenet:** Marinen tilføres én ekstra *ubåt* ut over de vedtatte fire, for et samlet ubåtvåpen på fem nye fartøyer, som alle anskaffes så snart praktisk mulig.

■ **Fregattvåpenet:** Marinen tilføres minimum to nye fregatter, men av en annen klasse enn Fridtjof Nansen, med en kapasitet vurdert ift. en helhetlig sjøforsvarsstruktur som møter behovet for styrket nasjonal evne til å operere i hele det maritime domenet, med forsterket vekt på forsvar av kystnære områder.

Sjøforsvarets framtidige, styrkede struktur må snarest faglig avklares og politisk vedtas – på grunnlag av en helhetlig vurdering av situasjon, utfordringer og behov. Ny flåteplan må legges til grunn for å starte nye fartøyanskaffelser allerede i første fireårsperiode.

■ **Sjøforsvarets bemanning** må økes, både i forhold til kompetanse og kapasitet, for på best mulig måte å sikre både reaksjonsevne og utholdenhet; sjømilitær stridsevne.

Konstruktivt forbund – for et balansert forsvar

Norges offisers- og spesialistforbund (NOF) er den største av fagforeningene for militært ansatte i det norske forsvaret.

NOF har hovedkontor i Oslo; regionskontor i Bergen, Harstad, Kjevik, Linderud, Rena, Rygge, Sessvoll, Setermoen og Trondheim.

NOF har en historie helt tilbake til 1896, og en solid tradisjon for å fremme interessene til sine medlemmer og militært personell i Forsvaret.

NOF er en aktiv deltaker i forvarsdebatten, og ser det som en viktig oppgave å forsvare og fremme et sterkt nasjonalt forsvar.

NOF er tilsluttet Norges største hovedorganisasjon – Landsorganisasjonen i Norge (LO) – og er partipolitisk uavhengig.

Dette NOF-notatet er utgitt av Norges offisers- og spesialistforbund, med informasjon fra åpne kilder. Notatet er utarbeidet av en intern arbeidsgruppe, og representerer forbundets syn.

Ansvarlig: Torbjørn Bongo
Redaktør: Dag Leraand
Foto: Forsvarets mediesenter
Layout: Børre Gammelsrud
Trykking: LO Media
Utgitt: Mai 2020

STYRKET SJØMAKT:

Troverdig sjømilitær tilstedeværelse, betryggende fellesoperativt kystforsvar

Vår sjøforsvarskapasitet må forsterkes og vår kystforsvarsevne styrkes – for å skape stabilitet og sikre alliert mottak.

Vi må styrke vår egen forsvarsevne.

Småstaten Norge kan bli trukket inn i en stormaktskonflikt. Alliert forsterkning ved krise og krig sterk forutsetter nasjonal evne – bl.a. for å forsvare kysten og sikre mottak av allierte styrker.

Vi må styrke vårt kystnære forsvar.

Kyststaten Norge er sårbar for overraskende angrep. Evnen til å møte hybride anslag må forsterkes – særlig med sterkere sjømakt og styrket evne til kystnære operasjoner, spesielt i nord.



NOF arbeider for forsvarsansattes interesser og nasjonal forsvarsevne. Begge deler tilsier et styrket forsvar i fellesoperativ balanse. Den største ubalansen i dagens struktur er for svak landmakt og et svekket sjøforsvar, med behov for framskyndet anskaffelse av materiell og en enda mer kritisk styrking av bemanningen. Dette er utgangspunktet for NOF-notatene om henholdsvis landmakt og sjømakt, i en fellesoperativ ramme.

NOF-notatene utgis for å fremme samfunnsbevissthet og forsvarsvilje; for å ivareta de sammenfallende interessene til Norge, Forsvaret og forbundets medlemmer.

Dette saksopplysende og bevisstgjørende kunnskapsnotatet om styrket nasjonal sjømakt må med fordel leses sammen med det parallelle om styrket nasjonal landmakt.